

W. Beck, L. J. G. van der Maesen,
F. Thomése, A. Walker (eds.):

**SOCIAL QUALITY: A VISION FOR
EUROPE (2000)**

Kluwer Law International, The Hague,
2001, 390 stran.

„Social Quality: a Vision for Europe“ je druhou knihou Evropské nadace sociální kvality (EFSQ) přímo navazující na publikaci „Social Quality in Europe“, která vyšla v období holandského prezidentví v Evropské unii v druhé polovině devadesátých let, jako reakce na Amsterodamskou deklaraci o sociální kvalitě z roku 1997. Ve výše zmíněné knize „Social Quality in Europe“ byla popsána a kriticky zanalyzována politická situace v Evropské unii devadesátých let a verbalizována nutnost vyrovnání demokratického deficitu a legitimizace Evropské unie. Jako možné řešení této ztráty legitimity institucí Evropské unie je zde představen koncept sociální kvality, který vedle problematiky produktivity, ekonomického růstu, zaměstnanosti, a sociální ochrany vyzdvihuje důležitost osobní realizaci občanů Evropské unie. Koncept sociální kvality může být na základě „Social Quality in Europe“ konkrétně definován jako rozsah, ve kterém mohou občané Evropy participovat na sociálním a ekonomickém životě jejich komunit v podmínkách, jež rozvíjí jejich individuální potenciál. Hodnota sociální kvality spočívá ve stupni ekonomické bezpečnosti, úrovni sociální inkluze, na rozsahu sociální koheze nebo solidarity a na úrovni autonomie nebo empowermentu.

Publikace „Social Quality: a Vision for Europe“ se snaží výše specifikovaný koncept sociální kvality rozvést a učinit prakticky využitelným. Pokouší se o to osmnácti příspěvky, které se zabývají aspekty problematiky sociální kvality z pohledů různých vědních odvětví a otevírají tak velice širokou interdisciplinární diskusi na dané téma pohybující se

na různých úrovních abstrakce, teoretizování a aplikovatelnosti.

Sumarizovat stručně obsah a ambice této knihy je velice obtížné, neboť jde o publikaci editovanou ze skoro dvaceti různých statí. I přesto lze toto dílo, co se týče jeho struktury, logicky rozdělit do tří hlavních částí. První část knihy obsahuje sérii komentářů k úvodu již zmíněné knize „Social Quality in Europe“ z úhlů pohledů různých sociálně vědních disciplín. Druhá část knihy se snaží dále potenciál konceptu sociální kvality rozvést a konkretizovat. Na konci každé z těchto sekcí editoři syntetizují hlavní body vyplývající z příspěvků a komentují jejich implementaci. Ve třetí části publikace jsou všechny předešlé příspěvky a syntézy dány dohromady a je zde přesně definována a rozvinuta teoretická, empirická a politická dimenze sociální kvality.

Pokud se pokusíme obecně shrnout základní otázky, které si autoři příspěvků kladou a na které se pokouší reagovat, zjistíme, že dominují následující: Kam směřuje Evropská unie a proč? V čí zájmu funguje? Má současná Evropa jednotnou ideu, která by dokázala oslovit a sjednotit občany Evropské unie? Jak může koncept sociální kvality tyto nastíněné problémy řešit?

V kontextu výše položených otázek autoři v první řadě reagují na specifické prostředí v současné Evropské unii, jež je vede k debatě o sociální kvalitě. Politika v Unii, podle autorů, směřuje primárně k vytváření systému volného trhu řízeného principem maximalizace zisku bez přesvědčivé institucionalizované politické koherence a s minimální pozorností k roli občana v procesu definování politické agendy i v procesu rozhodování. Za nejzávažnějšími problémy, se kterými se v této době Evropská unie potýká, jsou mimo jiné považovány: absence jednotné vize, slabá politická infrastruktura a krize politické podpory. Z textu vyplývá, že Unie nedisponuje vizí o své budoucnosti, která by usnadnila debatu mezi stále divergentními představami jednotlivých členských zemí v takových oblastech, jako je například zemědělská politika, sdílení nákladových zátěží,

fiskální harmonizace či sjednocení systému sociálního zabezpečení. V prostředí bez sjednocující dlouhodobé vize je ponecháno volné pole působnosti pro krátkodobé partikulární zájmy lobujících nadnárodních společností a jejich politických spojenců.

Jako další slabina Evropské integrace je v knize zmíněna slabá politická infrastruktura na supranacionální úrovni. Tato problematika otevření se Evropské unie společným zájmům zůstává nedořešena a ne zcela institucionalizována.

Třetím hlavním problémem integrace a podnětem k debatě o sociální kvalitě je krize politické podpory. Legitimita evropských idejí zaznamenává od poválečných padesátých let sestupnou tendenci. Důvodem je chybějící veřejná politická aréna, netransparentnost politického rozhodování a minimální prostor pro nevládní organizace pro to, aby vstoupily do rozhodovacích procesů. V knize se podrobněji zmiňuje problematika politické podpory a s tím spojený tzv. demokratický deficit rozhodujících evropských institucí. V textu jsou nastíněny dva důvody demokratického deficitu: důvody strukturální a působení globalizačních procesů. Struktura Evropské unie staví do kontradikce demokraticky konstituované národní státy a instituce unie, které činí závazná nadnárodní rozhodnutí bez větší demokratické legitimacy. (Konzultační role parlamentu se v posledním období rozšiřuje a jeho role v procesu tvorby závazných rozhodnutí – direktiv už se v určitých případech nedá obejít, ale posílení role parlamentu není dostačujícím řešením). Globalizace v podobě nadnárodních monopolů podrývá teritoriální a demokraticky podložené zájmy národních států, což způsobuje nevyrovnanou situaci s nerovnými prostředky komunikace. Proto je v knize vyslovena podpora vzniku nadnárodních politických institucí umožňujících kontrolu a realizaci sociálních zájmů, tzn. jakési globální protisíly.

Z kontextu popsanych problémů Evropské unie autoři a editoři vyvozují potřebu diskutovat sociální kvalitu jako možnou „novou vizi“

pro Evropu 21. století, která se obrací k občanům a občanské společnosti. Tento, svojí podstatou a genezí normativní termín sociální kvality je konceptualizován za účelem zdůraznění důležitosti sociální dimenze života evropské komunity a její nezbytnosti pro pokračování evropské integrace. Jde o reakci na debatu „ekonomická politika versus sociální politika“, argumentují pro tzv. třetí cestu, což znamená synergii těchto dvou raději, než upřednostňování pouze ekonomické politiky, jak se děje, podle autorů této publikace, v současné Evropské unii. Tyto úvahy úzce korespondují se sociologií „třetí cesty“ pozdně moderních teoretiků demokracie Giddense nebo Becka.

Z pohledu aplikovatelnosti a empirické využitelnosti je koncept sociální kvality míněn jednak jako jistý univerzální minimální standard, pomocí něhož mohou občané Evropy odhadnout efektivnost národní a evropské politiky, ale i jako ukazatel pro samotné politiky a evropské úředníky. Jde tedy o jakýsi indikátor socioekonomické změny a vlivů politiky. V knize se ukazuje, jak koncept sociální kvality může spojit klíčové oblasti politiky a může přinést určitou konzistenci v užití konceptů jako jsou sociální inkluze/exkluze, sociální koheze, emancipace, participace a sociální zabezpečení. Snaží se přinést jakýsi nový startovní bod pro dnešní, mnohdy nejasné debaty o různých kvalitách (kvality života, sociálních služeb, zaměstnání, průmyslových vztahů atd.)

Marie Valentová

Michal Kubát:

POLITIKA V POLSKU PO ROCE 1989. VOLBY, VOLEBNÍ SYSTÉMY A JEJICH POLITICKÉ KONSEKVENCE

Karolinum, Praha 2001, 1. vydání, 149 s.

Hned ve dvojím smyslu je recenzovaná práce mladého pražského politologa Michala Kubáta